

Romerske forestillinger om livet efter døden (side 93-95)

Romerne placerede som regel de dødes grave langs vejene lige uden for byerne. Gravene i Pompeji kan stadig ses langs vejene der går mod nord fra Herculaneum-porten og mod syd fra Nuceria-porten.

Nogle gravsteder var store og imponerende og lignede små huse; andre var enkle og simple. Inde i en grav var der en kiste eller en urne med den dødes aske; undertiden var der hulninger i siderne hvor asken af flere af familiens afdøde kunne stå. Asken fra fattige døde, der ikke havde råd til et fint gravsted, blev begravet mere enkelt. På den tid var det almindeligt at brænde de døde.

Ved at anlægge gravpladserne langs befærdede veje – og ikke på fredfyldte og fjerntliggende steder – viste romerne ikke ringeagt for de døde. Tværtimod, for de troede faktisk at hvis ikke man behandlede de døde ordentligt, ville de dødes ånder forfølge de levende og om muligt skade dem. Det var meget vigtigt at man gav den døde et gravsted eller en grav, hvor deres ånder kunne have et hjem. Men man mente også at de ønskede at være tæt på de levendes liv. Et gravsted har denne indskrift: 'Jeg betragter og ser på alle dem der går fra eller til byen' og en anden følgende 'Lollius er blevet begravet ud til vejen, så alle der går forbi ham kan sige 'Hej, Lollius''.

Man mente at de døde på en måde stadig levede et almindeligt liv og at man derfor måtte bringe dem de ting de behøvede. En håndværker behøvede sit værktøj, en kvinde sine smykker, børn deres legetøj. Når de døde blev brændt, blev deres ejendele brændt eller begravet sammen med dem.

En græsk forfatter ved navn Lukian fortæller en historie om en ægtemand der havde brændt alle sin kones smykker og tøj på ligbålet, så hun kunne have dem med sig efter døden. En uge senere, mens han forsøgte at trøste sig ved at læse en bog om livet efter døden, viste hans kones ånd sig pludselig for ham. Hun bebrejdede ham at han ikke havde brændt en af hendes gyldne sandaler, der – sagde hun – lå under en kiste. Familiens hund gav sig derefter til at gø, og ånden forsvandt. Ægtemanden kiggede under kisten, fandt sandalen og brændte den. Ånden var nu tilfreds og viste sig ikke igen.

Man mente også at de dødes ånder var sultne og tørstige, og at man derfor måtte give dem noget at drikke og spise. Offergaver af æg, bønner, linser, mel og vin blev regelmæssigt stillet på gravene. Nogle gange blev der lavet huller i gravene, så man kunne hælde mad og drikke ind i dem. Vin var en passende erstatning for blod, de dødes foretrukne drik. Ved begravelsen og ved særlige lejligheder blev der ofret dyr, og deres blod blev bragt til de døde.

Men trods disse forsøg på at passe på de døde mente man ikke at de havde en lykkelig tilværelse. For at forsøge at hjælpe dem med at glemme deres ulykke, blev gravene ofte pyntet med blomster og omgivet med små haver, en tradition der har varet helt til vores dage, selvom dens oprindelige betydning har ændret sig. Til samme formål holdt den afdødes familie og venner en festmiddag efter begravelsen og hvert år på dødsdagen. Nogle gange holdt man disse fester i en spisestue opført i forbindelse med graven, andre gange i familiens hjem. Man var overbevist om at de afdødes ånder med stor fornøjelse tog del i disse festlige begivenheder.

Ud over disse ritualer blev der hvert år holdt to fester for de døde. Ved den ene mindedes familierne afdøde forældre og slægtninge; ved den anden fest udførte man ritualer for at uddrive de ånder i huset der måtte være ensomme eller sultne og derfor farlige.

Nogle mennesker troede også på de græske myter om underverden, hvor forbryderne blev straffet for deres ugerninger og de gode levede lykkeligt i al evighed.

Der var nogle få der slet ikke troede på et liv efter døden. Det var tilhængerne af en græsk filosof der hed Epikur, som mente at når et menneske døde, forsvandt den ånde der gav ham liv ud i luften og forsvandt for evigt.

De fleste romere følte dog ingen grund til at betvivle de traditionelle forestillinger og traditioner, som bidrog til at bevare de døde i deres erindring og som sikrede at ånderne var glade og fredfyldte.